

Coperta: *D. Verdes*

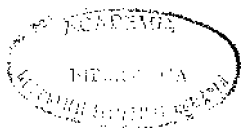
Toate drepturile rezervate Editurii Minerva

URMUZ

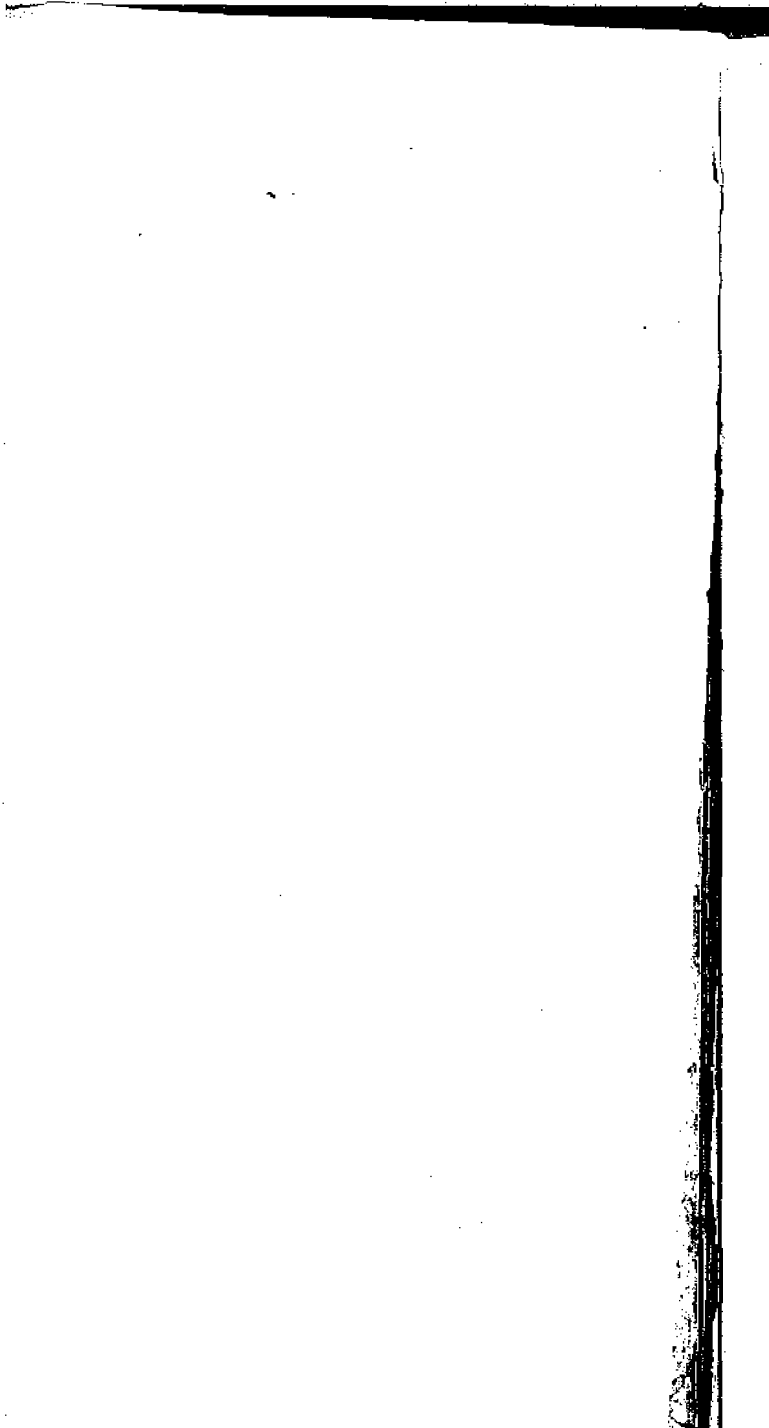
=

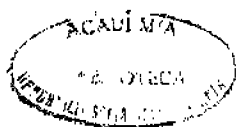
Pagini bizare

Ediție întocmită de
SAȘA PANĂ

1970
EDITURA MINERVA
BUCUREȘTI

PÎLNIA ȘI STAMATE

Roman în patru părți

I

Un apartament bine aerisit, compus din trei încăperi principale, avînd terasă cu gîmlic și sonerie.

În față, salonul somptuos, al cărui perete din fund este ocupat de o bibliotecă de stejar masiv, totdeauna strîns înfășurată în cearceafuri ude... O masă fără picioare, la mijloc, bazată pe calcule și probabilități, suportă un vas ce conține esență eternă a „lucrului în sine“, un cătel de usturoi, o statueta ce reprezintă un popă (ardelenesc) ținînd în mîină o sintaxă și... 20 de bani bacșiș... Restul nu prezintă nici o importanță. Trebuiește însă reținut că această cameră, vecinic pătrunsă de întuneric, nu are nici uși, nici ferestre și nu comunică cu lumea dinafară decît prin ajutorul unui tub, prin care uneori iese fum și prin care se poate vedea, în timpul nopții, cele șapte emisfere ale lui Ptolomeu, iar în timpul zilei doi oameni cum co-boară din mainuță și un șir finit de bame uscate, alături de Auto-Kosmosul infinit și inutil...

A doua încăpere, care formează un interior turc, este decorată cu mult fast și conține tot ceea ce luxul oriental

are mai rar și mai fantastic... Nenumărate covoare de preț, sute de arme vechi, încă pătate de sînge eroic, căptușesc colonadele sălii, iar imenșii ei pereți sînt, conform obiceiului oriental, sulemeniți în fiecare dimineață, alteori măsurăți, între timp, cu compasul pentru a nu scădea la întîmplare.

De aci, prin o trapă făcută în dușumea, se ajunge, din partea stîngă, în o subt-pămîntă ce formează sala de recepție, iar din partea dreaptă, prin ajutorul unui cărucior pus în mișcare cu manivela, se pătrunde într-un canal răcoros, al căruia unul din capete nu se știe unde se termină, iar celălalt, la partea opusă, într-o încăpere scundă, cu pămînt pe jos și în mijlocul căreia se află bătut un țăruș, de care se află legată întreaga familie Stamate...

II

Acest om demn, unsuros și de formă aproape eliptică, din cauza nervozității excesive la care a ajuns de pe urma ocupațiilor ce le avea în consiliul comunal, este silit să mestece, mai toată ziua, celuloid brut, pe care apoi îl dă afară, fărămițit și insalivat, asupra unicului său copil, gras, blazat și în etate de patru ani, numit Bufty... Micul băiat, din prea multă pietate filială, prefăcîndu-se însă că nu observă nimic, tîrăște o mică targă, pe uscat, în vreme ce mama sa, soția tunsă și legitimă a lui Stamate, ia parte la bucuria comună, compunînd madrigale, semnate prin punere de deget.

Aceste ocupațiuni îndeajuns de obositoare îi fac, cu drept cuvînt, să se amuzeze, și atunci, ajungînd uneori

cu îndrăzneala pînă la inconștientă, se uită tustrei cu benocluul, printr-o spărtură a canalului, în Nirvana (care se află situată în aceeași circumscripție cu dinșii, începînd lîngă băcănia din colț), și aruncă în ea cu cocoloașe făcute din miez de pîine sau cu coceni de porumb. Alteori, pătrund în sala de recepție și dau drumul unor robinete expres construite acolo, pînă ce apa, revărsîndu-se, le-a ajuns în dreptul ochilor, cînd cu toți trag atunci, de bucurie, focuri de pistol în aer.

În ce privește personal pe Stamate, o ocupație care îl preocupă în gradul cel mai înalt este ca să ia seara, prin biserici, instantanee de pe sfinții mai în vîrstă, pe cari le vinde apoi cu preț redus credulei sale soții și mai ales copilului Bufty, care are avere personală. Acest negoț nepermis nu l-ar fi exercitat pentru nimic în lume Stamate dacă nu ar fi dus lipsă aproape completă de mijloace, fiind silit chiar să facă armata cînd era abia în vîrstă de un an, numai ca să poată ajuta, cît de curînd, pe doi frățiori nevoiași ai săi, cu șoldurile scoase prea mult în afară, cauză pentru care fuseseră dați afară din slujbă.

III

Într-una din zile, lui Stamate, ocupat fiind cu obișnuitele sale cercetări filozofice, i se păru, o clipită, că a pus mina și pe cealaltă jumătate a „lucrului în sine“, cînd fu distras de o voce femeiască, o voce de sirenă, ce mergea drept la inimă și se auzea în depărtare, pierzîndu-se ca un ecou.

Alergînd de urgență la tubul de comunicație, Stamate, spre marea lui înmărmurire, văzu cum, în aerul cald și îmbălsămat al serii, o sirenă cu gesturi și voce seducătoare își întindea corpul lasciv pe nisipul fierbinte al mării... În luptă puternică cu sine, pentru a putea să nu cadă pradă tentației, Stamate închirie atunci în grabă o corabie și, pornind în larg, își astupă urechile cu ceară împreună cu toți matrozii...

Sirena deveni însă tot mai provocătoare... Ea îl urmări pe întinsul apelor, cu cîntări și gesturi perverse, pînă ce o duzină de Driade, Nereide și Tritoni avură tot timpul să se adune din larguri și adîncuri și să aducă pe o superbă cochilie de sidex o inocentă și decentă pîlnie ruginită.

Planul de seducțiune al seriosului și castului filozof putea fi astfel considerat ca reușit. Abia avu el timpul să se furișeze la tubul de comunicație, cînd zînele mării îi și depuseră, grațios, pîlnia în preajma locuinței sale, apoi, ușoare, zglobii, în risete și chiote nebune, dispărură cu toate pe întinsul apelor.

Confuz, înnebunit, dezagregat, Stamate abia putu să apară cu căruciorul prin canal... Fără a-și pierde însă cu totul sîngele rece, azvîrli el de cîteva ori cu țărîna asupra pîlniei și, după ce se ospătă cu puțină fiertură de ștevie, se aruncă, din diplomație, cu fața la pămînt, rămîind astfel în nesimțire timp de opt zile libere, termenul necesar ce, după procedura civilă, credea dînsul că trebuia să treacă pentru a putea fi pus în posesiunea obiectului.

După această trecere de timp, reluîndu-și ocupațiunile cotidiene și pozițiunea verticală, Stamate se simți cu totul

renăscut. Niciodată nu cunoscuse el pină atunci divinii fiori ai dragostei. Se simțea acum mai bun, mai îngăduitor, și turburarea ce o încerca la vederea acestei pîlnii îi făcea să se bucure și totodată să sufere și să plîngă ca un copil...

O scutură cu un otrep și, după ce îi unse găurile mai principale cu tinctură de iod, o luă cu sine și, cu legături de flori și dantele, o fixă alături și paralel cu tubul de comunicație, și, tot atunci, pentru prima oară, istovit de emoție, trecu o dată printr-însa, ca fulgerul, și îi fură o sărutare.

Pentru Stamate, pîlnia deveni de atunci un simbol. Era singura ființă de sex femeiesc cu un tub de comunicație ce i-ar fi permis să satisfacă și cerințele dragostei, și interesele superioare ale științei. Uitîndu-și cu totul sacrele îndatoriri de tată și de soț, Stamate începu să-și taie în fiecare noapte, cu foarfeca, legăturile ce-l țineau atașat de țăruiș și, spre a putea da frîu liber dragostei sale nețărnuite, începu să treacă din ce în ce mai des prin interiorul pîlniei, făcîndu-și vînt în ea de pe o trambulină construită expres și coborîndu-se apoi în mîini, cu o iuțeală vertiginoasă, pe o scară mobilă de lemn, la capătul căreia își rezuma rezultatul observărilor sale în afară.

IV

Fericirile mari sînt totdeauna de scurtă durată... Într-una din nopți, Stamate, venind spre a-și face obișnuita-i datorie sentimentală, constată cu uimire și dezamăgire că, din cauze încă nepătrunse, orificiul de ieșire al pîlniei se strîntase într-atîta, încît orice comunicație prin el era

imposibilă. Nedumerit și totuși bănuitor, se puse la pîndă, și a doua noapte, necrezîndu-și ochilor, văzu cu groază cum Bufty, urcat sus, gîfîind, fusese lăsat să intre și să treacă. Pietrificat, Stamate abia avu puterea să se ducă să se lege singur de țăruiș; a doua zi luă însă o hotărîre supremă.

Mai întîi își îmbrățișă soția devotată și, după ce-i dădu în grabă o vopsea, o cusu într-un sac impermeabil, în scopul de a păstra mai departe, intactă, tradițiunea culturală a familiei. După aceea, în mijlocul unei nopți reci și întunecoase, luă el pîlnia și pe Bufty și, aruncîndu-i într-un tramcar, ce tocmai trecea la întîmplare, le făcu vînt cu dispreț în Nirvana. Totuși, mai tîrziu, sentimentul patern învinse, și Stamate, grație calculelor și combinațiilor sale chimice, reuși să facă cu timpul, prin puterea științei, ca Bufty să ocupe acolo un post de subșef de birou.

Cît despre eroul nostru, Stamate, pentru ultima oară cătînd prin tubul de comunicație, mai privi odată Kosmosul cu ironie și indulgență.

Suindu-se apoi pentru totdeauna în căruciorul cu manivelă, luă direcția spre capul misterios al canalului și, mișcînd manivela cu o stăruință crescîndă, aleargă și astăzi, nebun, micșorîndu-și mereu volumul, cu scopul de a putea odată pătrunde și dispărea în infinitul mic.

ISMAİL ȘI TURNAVITU

Ismail este compus din ochi, favoriți și rochie și se găsește astăzi cu foarte mare greutate.

Înainte vreme creștea și în Grădina Botanică, iar mai târziu, grație progresului științei moderne, s-a reușit să se fabrice unul pe cale chimică, prin sinteză.

Ismail nu umblă niciodată singur. Poate fi găsit însă pe la ora 5 1/2 dimineața, rătăcind în zig-zag pe strada Arionoaiei, însoțit fiind de un viezure de care se află strâns legat cu odgon de vapor și pe care în timpul nopții îl mănâncă crud și viu, după ce mai întâi i-a rupt urechile și a stors pe el puțină lămâie... Alți viezuri mai cultivă Ismail în o pepinieră situată în fundul unei gropi din Dobrogea, unde îi întreține pînă ce au împlinit vârsta de 16 ani și au căpătat forme mai pline, cînd, la adăpost de orice răspundere penală, îi necinstește rînd pe rînd și fără pic de mustrare de cuget.

Cea mai mare parte din an, Ismail nu se știe unde locuiește. Se crede că stă conservat într-un borcan situat în podul locuinței iubitului său tată, un bătrîn simpatic

cu nasul tras la presă și împrejmuit cu un mic gard de nuiele. Acesta, din prea multă dragoste părintească, se zice că îl ține astfel sechestrat pentru a-l feri de pișcăturile albinelor și de corupția moravurilor noastre electorale. Totuși, Ismaïl reușește să scape de acolo cîte trei luni pe an, în timpul iernii, cînd cea mai mare plăcere a lui este să se îmbrace cu o rochie de gală, făcută din stofă de macat de pat cu flori mari cărămizii și apoi să se agațe de grinzi pe la diferite binale, în ziua cînd se serbează tencuitul, cu scopul unic de a fi oferit de proprietar ca recompensă și împărțit la lucrători... În acest mod speră el că va contribui într-o însemnată măsură la rezolvarea chestiunii muncitorești... Ismaïl primește și audiențe, însă numai în vîrfurile dealului de lingă pepiniera cu viezuri. Sute de solicitanți de posturi, ajutoare bănești și lemne sînt mai întîi introduși sub un abat-jour enorm, unde sînt obligați să clocească fiecare cîte 4 ouă. Sînt apoi suiți în cîte un vagonet de gunoi de-al primăriei și cărați cu o iuțeală vertiginoasă pînă sus la Ismaïl, de către un prieten al acestuia, care îi servă și de salam, numit Turnavitu, personaj ciudat, care, în timpul ascensiunii, are urîtul obicei de a cere solicitanților să i se promită corespondență amoroasă, contrar amenință cu răsturnarea.

Turnavitu nu a fost multă vreme decît un simplu ventilator pe la diferite cafenele murdare, grecești, de pe strada Covaci și Gabroveni. Nemaiputînd suporta mirosul ce era silit să aspire acolo, Turnavitu făcu mai multă vreme politică și reuși astfel să fie numit ventilator de stat, anume la bucătăria postului de pompieri „Radu-Vodă“.

La o serată dansantă făcu cunoștință lui Ismaïl. Expunându-i acestuia mizera situație în care a ajuns din cauza atîtor învîrtituri, Ismaïl, inimă caritabilă, îl luă sub protecțiunea sa. I se promise să i se servească de îndată cîte 50 de bani pe zi și tain, cu singura obligațiune pentru Turnavitu de a-i servi de șambelan la viezuri; asemenea, să-i iasă înainte, în fiecare dimineață, pe strada Arionoaiei și, prefăcîndu-se că nu-l observă, să calce viezurele pe coadă spre a-i cere apoi mii de scuze pentru neatenție, iar pe Ismaïl să-l măgulească pe rochie cu un pămătuf muiat în ulei de rapiță, urîndu-i prosperitate și fericire...

Tot spre a place bunului său prieten și protector, Turnavitu ia o dată pe an formă de bidon, iar dacă este umplut cu gaz pînă sus, întreprinde o călătorie îndepărtată, de obicei la insulele Majorca și Minorca: mai toate aceste călătorii se compun din dus, din spînzurarea unei șopîrle de clanța ușii Căpităniei portului și apoi reîntoarcerea în patrie...

În una din aceste călătorii, Turnavitu, contractînd un guturai nesuferit, molipsi la înapoiere, în așa hal, pe toți viezurii, încît, din cauza deselor lor strănuturi Ismaïl nu îi mai putea avea la discreție oricum. Fu imediat concediat din serviciu.

Fire afară din cale sensibilă și neputînd suporta o atare umilință, disperat, Turnavitu își puse atunci în aplicare funestul plan al sinuciderii, după ce avu însă mai întîi grijă să își scoată cei patru dinți canini din gură...

Înainte de moarte se răzbună grozav pe Ismail, căci, punînd să i se fure acestuia toate rochiile, cu gaz dintr-însul le dădu foc pe un maidan. Redus astfel la mizerabila situație de a rămîne compus numai din ochi și favoriți, Ismail abia mai avu puterea să se tîrască pînă la marginea pepinierii cu viezuri; acolo căzu el în stare de decrepitudine și în această stare a rămas și pînă în ziua de azi...

EMIL GAYK

Gayk este singurul civil care poartă pe umărul drept un susținător de armă. El are gitlejul totdeauna supt și moralul foarte ridicat. Nu poate fi ostil multă vreme cuiva, dar din privirea-i piezișe, din direcțiunea ce ia uneori nasul său ascuțit, precum și din împrejurarea că este aproape în permanență ciupit de vărsat și cu unghiile netăiate, îți face impresia că este în tot momentul gata să sară pe tine pentru a te ciuguli.

Ascuțit bine la ambele capete și încovoiat ca un arc, Gayk stă totdeauna puțin aplecat înainte, astfel că poate ușor domina împrejurimile. Ține să fie bine pregătit pentru orice eventualitate, și de aceea doarme numai în frac și mănuși albe, păstrînd ascunse sub pernă o notă diplomatică, o cantitate respectabilă de pesmeți și... o mitralieră.

În timpul zilei, Gayk nu poate suferi altă îmbrăcăminte decît o perdeluță cu brizbizuri, una în față și alta în spate, și cari se pot foarte ușor da în lături de oricine cu permisiunea sa.

Timpul și-l petrece înotînd continuu 23 de ore, însă numai în direcțiunea nord-sud, de teamă de a nu ieși din neutralitate. În ora liberă ce-i mai rămîne se inspiră de la muze cu bocanci.

A reușit în curînd să ne dea o nouă îndrumare în politica noastră externă, emițînd cel dintîi și cu multă autoritate părerea că trebuie să luăm pe transilvăneni fără Transilvania; susține însă că trebuie cu orice preț să obținem prin intervenția Vaticanului Năsăudul cu trei kilometri, kilometri situați nu însă împrejur, ci aliniați unul lîngă altul, în lungime alături de oraș și cu direcția spre ducatul de Luxemburg, ca semn de admonestare pentru că a permis să i se violeze neutralitatea de armatele germane.

Gayk nu are copii. A adoptat însă pe cînd era încă elev în gimnaziu pe o nepoată a sa, în momentul cînd aceasta lucra la gherghef. Nu s-a dat înapoi de la nici un sacrificiu pentru a-i da o educație aleasă — avînd grijă să-i trimită în fiecare zi, la institutul unde o internase, cîte un chelner care să o roage din partea sa să se spele în fiecare sîmbătă pe cap și să-și formeze neapărat o cultură generală.

Foarte sîrguitoare și conștiincioasă, această nepoată a sa ajunge în scurt timp la maturitate și, observînd într-una din zile că a reușit să dobîndească o cultură generală, a cerut iubitelui său unchi să o libereze din pension și să fie acasă la cîmp... Încurajată că a fost atît de ușor satisfăcută, ea nu pregetă mai tîrziu să ceară să i se garanteze și accesul la mare. Gayk atunci, drept orice răspuns, sări brusc asupra ei și o ciuguli de nenumărate ori; ceea ce dînsa găsind că i s-a făcut contra oricărui uz internațio-

nal și fără nici un aviz prealabil, se consideră în stare de război, război care îi ținură angajați mai mult ca trei ani de zile și pe un front de aproape șapte sute de kilometri. Amândoi luptară avînd hrana în bani și cu foarte mult eroism, însă în cele din urmă Gayk, fiind avansat mareșal pe cîmpul de luptă și negăsind acolo nici un ceaprazar militar pentru a-și pune galoanele noului său grad, renunță de a se mai bate și ceru pace. Aceasta conveni de altfel de minune și nepoatei sale, care tocmai atunci căpătase un furuncul și căreia, rămasă cu retragerea tăiată, nu i se mai trimitea de neutri nici fasole, nici benzină.

Primul schimb de prizonieri îl făcură la casa Teatrului de operațiuni, obținînd pentru el prețuri modeste. După aceea conveniră să încheie o pace rușinoasă. Gayk fși luă angajamentul să renunțe pentru totdeauna de a mai ciuguli pe cineva, mărginindu-se de aci înainte numai la cîte o litră de grăunțe ce se obliga nepoata să-i aducă zilnic sub garanția și controlul Marilor Puteri; iar nepoata sa obținu în sfîrșit o fășie lată de doi centimetri pînă la mare, însă fără dreptul de a se dispensa de pantaloni de baie. Totuși, în cele din urmă, amîndoi rămaseră pe deplin satisfăcuți, căci o clauză secretă a tratatului le dădea dreptul să-și poată ridica fiecare pe viitor cît va putea mai sus moralul.

PLECAREA ÎN STRĂINĂTATE

Din toate preparativele voiajului, cea mai mare parte erau îndeplinite; în cele din urmă, reuși să plătească și chiria, ajutat fiind de cele două bătrâne rațe ale sale, și care nici de astă dată nu-l lăsară să alege la mila vecinilor. Singurul lucru ce îi cereau în schimb era ca să fie și ele primite, cel puțin o oră pe zi, în camera sa de lucru, care exala un așa de dulce și îmbătător miros de ciurciuvele. Se sui în corabie.

Sentimentul puternic și neînvinș de tată îl trase însă înapoi la țarm, unde, cu o mișcare distrată și nervoasă și în mijlocul poporului iubit, își cusu două tampoane de sugătoare pe căptușala mucegăită a smokingului său, și imediat după aceasta, fără a mai pierde timpul, se furișă, neobservat de nimeni, în camera scundă din fundul curții, trecînd la religiunea mozaică.

Nu mai avea nici un moment de pierdut. Intrase în al șaptezecilea an al existenței sale, lăsînd în urmă un trecut glorios, și acuma zilele îi erau numărate. Singura dorință ce mai avea era să-și serbeze nunta de argint. În acest

scop chemă pe toți argații și, după ce îi invită mai întâi să ciugulească din niște sămînță de cînepă, îi aruncă în o cristelniță de var. Urmară apoi trei impiegați definitiv de clasa treia și un arhiereu! El însuși, ca să poată liniști mulțimea, care începuse să cîrtească, își ciunti trei degete de la mîna stîngă și se sui apoi pe un scaun de cizmărie cu trei picioare, de unde, în sfîrșit, spre satisfacția tuturor, ciocul său mătăsos putea să atîrne, plutind liber și nesupărat de nimeni pe apa rece și proaspătă a pîrîiașului cristalin.

După aceea se sui din nou în corabie. Bătrîna sa soție refuză însă să-l urmeze, roasă fiind de viermele geloziei din cauza legăturilor de inimă ce bănuie că el ar fi avut cu o focă. Totuși, conștientă de îndatoririle ei de soție și pentru a nu se arăta prost crescută, îi oferi la plecare două lipii, un caiet de desen de Borgovanu și un zmeu cu spezeze „din patru“, pe cari el le refuză, cu indignare, scuturînd niște alune într-un sac.

Ambițioasă ca orice femeie și neputînd suporta afrontul unui asemenea refuz, netrebnică soție îl legă atunci cu o frînghie de umerii obrazului și, după ce îl tîrî în mod barbar pînă la marginea corăbiei, îl luă și îl depuse fără nici o formalitate pe uscat.

Dezgustat de viață și încărcat de glorie și de ani, își scoase căciula și luă tot atunci ultimele dispozițiuni cari erau și ultima sa voință. Renunță la toate titlurile și întreaga sa avere, se dezbracă în pielea goală, rămînînd încins numai cu o funie de tei și, după ce în această stare mai privi încă o dată marea nemărginită, se sui în prima

căruță cu arcuri ce întilni în cale și, ajungînd în goana ca-
îlor la orașul cel mai mare din apropiere, merse de se
înscrise în barou...

CONCLUZIUNE ȘI MORALĂ

*De vrei cu toți, în timpul nopții, un somn în tihnă să
gustați,
Nu faceți schimb de ilustrate cu cel primar din Cîrligăți.*

COTADI ȘI DRAGOMIR

Cotadi este scurt și pîntecos, cu musculatura proeminentă, cu picioarele îndoite de două ori în afară și o dată înăuntru și veșnic neras. Părul negru ca pana corbului e plin de mătreață și încărcat cu sclipitori și scumpi piepșeni de bagă.

Cotadi nu are mai niciodată pozițiunea verticală, din cauza unei îmbrăcăminte de șită ce-i formează un fel de cuirasă, și care, deși îl jenează teribil, o poartă însă cu o desăvîrșită abnegație direct pe piele, sub cămașa țărănească cu ciucuri, de care nu se desparte niciodată. O particularitate a lui Cotadi este că, fără să vrea, devine de două ori mai lat și cu totul străveziu, dar aceasta numai de două ori pe an, și anume, cînd soarele ajunge la solstițiu.

Cea mai mare plăcere a lui Cotadi — în afară de aceea de a-și lipi cu gumă-arabică diferiți nasturi și insecte moarte pe pielița fină și catifelată a gușei sale — mai este și aceea ca, din dosul tejghelei unde șade, să caute să atragă cu șiretenie pe cîte un client al său în discuții, la început cît se poate de plăcute și din ce în ce mai animate, pînă ce

reușește, iuțind tonul, să facă să fie cel puțin o dată contrazis — pentru a răspunde interlocutorului său prin mai multe lovituri puternice ce le dă în dușumea cu muchea unui capac de pian, pe care îl are înșurupat la spate, deasupra feselor, și pe care îl pune totdeauna în mișcare în asemenea ocaziuni, punînd în nedumerire pe clienții săi și băgînd în sperieți pe cei mai slabi de înger.

Acest capac mai servă lui Cotadi și ca perete pe care se urinează mai ales iarna, cînd e frig afară și nu poate ieși din prăvălie, deși trebuie să-i fie destul de dezagreabil aceasta, capacul fiind atașat la spate, iar nu în față. De asemenea, el servă la nevoie de urinar și pentru ceilalți clienți mai vechi ai magazinului și pentru intimii casei, deși, încă de la început, Cotadi, cu ocazia instalării mecanismului, nu era dispus să facă nici o concesie, probă că pusese pe un zugrav de firme să-i scrie pe acel capac: „Murdăria oprită“.

Se mai știe despre Cotadi că se hrănește numai cu ouă de furnici, pe cari le introduce pe o pîlnie, dînd în schimb afară sifon și că este astupat timp de șase luni pe an cu un dop de sticlă de șampanie, pe care de cîte ori îl trage afară, se încearcă să-l împartă în loturi inalienabile și să-l distribuie populațiunii rurale, sperînd că va putea rezolva în acest mod, cu totul empiric și primitiv, delicata și complicata chestiune agrară...

Despre origina și rudeniile lui Cotadi nu se știe aproape nimic precis. Se crede că purcede dintr-o familie nobilă, al cărui ultim descendent a rămas o mătușă a lui bătrînă, care șade la mahala și care zilnic îi trimite scrisori pline

cu epigrame spirituale compuse în dialectul macedonean, precum și pachetele mici cu tărițe, sperînd prin aceasta să-l abrutizeze și să-l facă să renunțe de bunăvoie la partea de moștenire ce i s-ar cuveni după moartea ei. Toate acestea ea i le trimite printr-un băiat foarte deștept, cu urechile nichelate și cu pantalonii vărğați, numit Tudose.

Cotadi, care este însă un om cu judecată, știe să rabde toate aceste curiozități ale bătrînei și se consolează de mizeriile vieții cu sincera prietenie ce i-o arată Dragomir, vechi camarad de școală și totdeodată cel mai bun prieten.

Dragomir este foarte lung, cîrn, cu ochi rotunzi și foarte mobili, avînd gîtul subțire de culoarea cafelei cu lapte și fasonat ca la strung, și purtînd două smocuri fine de păr, lustruite și negre ca pana corbului, care-i atîrnă ca un decimetru pe ceafa-i rotunjită și lăsînd să se scurgă din ele la vîrfuri cîte două picături limpezi de untdelemn franțuzesc.

Dragomir are o inimă foarte bună. Cînd vede pe iubitul său Cotadi că, cu toate pocniturile ce le dă în dușumea cu muchea capacului de pian, nu a putut reuși încă să pună în nedumerire pe naivul care a avut imprudența să-l contrazică, atunci Dragomir, bănuind cît de delicioasă trebuie să fie senzația artistică și rafinată ce o urmărește prietenul său, îi sare în ajutor și, spre a da învins pe clientul său atît de îndărătnic, își lungeste gîtul cu un supliment de mucava de un metru și 20 cm, pe care se suie grațioși iedera și alte plante agățătoare și care are în partea de sus un aparat care arată cele „patru puncte cardinale“.

Pentru toate aceste impòrtante servicii, precum și pentru acele că ține contabilitatea prăvăliei, că dă în fiecare zi grăunțe la păsări și că-l reprezintă pe Cotadi ca procurator mai în toate procesele ce le are, Dragomir este răsplătit cu vîrf și îndesat, putînd să ia orișicînd la Cotadi masa de seară, ce se compune din piciorușe de caracatiță și pîine; pe lîngă aceasta se mai adaugă în fiecare duminică și sărbători bisericesti cîte un lighean mare plin cu scorușe, în care de multe ori se ascunde cîte un bobinaș de arnici pentru dres ciorapii, ceea ce face lui Dragomir o surpriză din cele mai plăcute. În plus, Dragomir mai are dreptul ca, de cîte ori va fi timp de ploaie, să poată împreună cu întreaga sa familie petrece noaptea în jumătatea din stînga unei firide situată în zidul de la poarta locuinței lui Cotadi; cealaltă fiind rezervată pentru vardistul de zi.

De multă vreme nu se mai aude vorbindu-se nimic de cei doi mari eroi. Ultima veste ce se mai știe despre dînșii este că, om practic, Cotadi, și conștient pe ce amic prețios și excepțional a pus mîna, spre a putea acapara pentru totdeauna sursa eternă a bogățiilor din capul lui Dragomir, a lăsat prin testament ca să fie îngropat în aceeași groapă cu acesta, în speranța că din cîte două picături de untdelemn franțuzesc, de cea mai fină calitate, ce se scurg la fiecare secundă din smocurile de păr ale acestuia vor răsări, cu timpul, livezi întregi de măslini deasupra, livezi cari, împreună cu terenul devenind de drept proprietatea familiei sale, aceasta va avea astfel la îndemîină destul untdelemn gratuit spre a întreține candela după obiceiul creștinesc.

ALGAZY & GRUMMER ¹

Algazy este un bătrîn simpatic, ştirb, zîmbitor şi cu barba rasă şi mătăsoasă, frumos aşezată pe un grătar înşurupat sub bărbie şi împrejmuit cu sîrmă ghimpată...

Algazy nu vorbeşte nici o limbă europeană... Dacă însă îl aştepţi în zori de zi, în faptul dimineţii, şi îi zici:

¹ E fosta firmă a unui cunoscut magazin de geamantane, portmoneuri etc. din capitală, rămasă astăzi sub un singur nume. În tot cazul, ne permitem a crede că numele de Algazy sau Grummer, după imaginile ce trezesc prin muzicalitatea lor specifică — rezultat al impresiunii sonore ce produc în ureche — nu par a corespunde aspectului, dinamicii şi conţinutului acestor doi simpatici şi distinşi cetăţeni aşa cum îi ştim noi din realitate...

Ne permitem a arăta mai sus cititorilor cum ar fi trebuit şi cum ar fi putut să fie un Algazy sau un Grummer „in abstracto“, dacă dl-şii nu ar fi fost creaţi de o întîmplare, o soartă care mai de loc nu ţine seama dacă obiectele creaţiunilor ei corespund, în forma şi mişcarea lor, cu numele ce li s-a hărăzit.

Cerem scuze d-lor Algazy & Grummer pentru observările ce ne permiserăm mai sus; o facem însă şi din dorinţa de a-i servi, deşteptându-i din vreme asupra măsurilor mai nimerite de îndreptare în această privinţă.

Se pare că remediul nu ar putea fi decît unul şi singur: sau să-şi găsească fiecare alt nume, în adevăr adecvat realităţii lor personale, sau să se modifice ei înşişi, cît mai e timpul, ca formă şi ca roluri, după singura estetică a numelor ce poartă, dacă vor să le mai păstreze...

„Bună ziua, Algazy!“ insistînd mai mult pe sunetul z, Algazy zîmbește, iar spre a-și manifesta gratitudinea, bagă mina în buzunar și trage de capătul unei sfori, făcînd să-i tresalte de bucurie barba un sfert de oră... Deșurupat, grătarul îi servea să rezolve orice probleme mai grele, referitoare la curățirea și liniștea casei...

Algazy nu ia mită... O singură dată s-a pretat la o asemenea faptă, cînd era copist la Casa bisericii; dar nu a luat atunci bani, ci numai cîteva cioburi de strachini, din dorința de a face dotă unor surori ale sale sărace, cari trebuiau să se mărite toate a doua zi...

Cea mai mare plăcere a lui Algazy — în afară de obișnuitele-i ocupații la prăvălie — este să se înhame de bunăvoie la o roabă și urmat cam la doi metri de coasociatul său Grummer — să alerge, în goana mare, prin praf și arșița soarelui, străbătînd comunele rurale, în scopul unic de a aduna cîrpe vechi, tinichele de untdelemn găurite și în special arșice, pe cari apoi le mănîncă împreună, după miezul nopții, în tăcerea cea mai sinistră...

Grummer are și un cioc de lemn aromatic...

Fire închisă și temperament bilios, stă toată ziua lungit sub tejghea, cu ciocul vîrît printr-o gaură sub podea...

Cum intri la ei în magazin, un miros delicios îți gîdilă nările... Ești întîmpinat la scară de un băiat cinstit, care, pe cap, în loc de păr, are fire de arnici verde; apoi ești salutat cu multă amabilitate de Algazy și poftit să stai jos pe un taburel.

Grummer stă și pîndește... Perfid, cu privirea piezișă, scoțînd mai întîi numai ciocul, pe care ostentativ îl pre-

linge în sus și în jos pe un jgheab anume făcut la muclea teighelei, apare la urmă în întregime... Face prin tot felul de manopere pe Algazy să părăsească localul, apoi, insinuant, te atrage pe nesimțite în tot soiul de discuții — mai ales de sport și literatură — pînă ce, cînd îi vine bine, te plesnește de două ori cu ciocul peste burtă, de te face să alergi afară în stradă, urlînd de durere.

Algazy, care are mai totdeauna neplăceri și discuții cu clienții, din cauza acestui procedeu nepermis al lui Grummer, iese în goană după tine, te poștește înapoi și, spre a-ți lua meritata satisfacție, îți dă dreptul — dacă ai cumpărat un obiect mai scump ca 15 bani — să... miroși puțin ciocul lui Grummer și, dacă vrei, să-l strîngi cît de tare de o bășică cenușie de cauciuc, pe care o are înșurupată la spate, puțin deasupra feselor, ceea ce îl face să sară prin magazin fără să miște din genunchi, scoțînd și sunete nearticulate...

Într-una din zile, Grummer, fără a anunța pe Algazy, luă roaba și porni singur în căutare de cîrpe și arșice, dar la înapoiere, găsind din întîmplare și cîteva resturi de poeme, se prefăcu bolnav și, sub plapomă, le mîncă singur pe furiș... Algazy, simțînd, intră după el acolo cu intenția sinceră de a-i face numai o ușoară morală, dar cu groază observă în stomacul lui Grummer că tot ce rămăsese bun în literatură fusese consumat și digerat.

Lipsit astfel pe viitor de orice hrană a lui mai aleasă, Algazy, drept compensație, mîncă toată bășica lui Grummer, în timp ce acesta dormea...

Dezesperat, a doua zi, Grummer — rămas fără bășică singur pe lume — luă pe bătrîn în cioc și, după apusul soarelui, îl urcă cu furie pe vîrfurile unui munte înalt... O luptă uriașă se încinse acolo între ei și ținu toată noaptea, pînă cînd, înspre ziuă, Grummer, învins, se oferă să restituie toată literatura înghițită.

El o vomită în mîinile lui Algazy... Dar bătrînul, în pîntecul căruia fermentii bășicii înghițite începuse să trezească fiorii literaturii viitorului, găsi că tot ce i se oferă este prea puțin și învechit...

Înfometăți și nefiind în stare să găsească prin întunec hrana ideală de care amîndoi aveau atîta nevoie, reluară atunci lupta cu puteri îndoite și, sub pretext că se gustă numai pentru a se complecta și cunoaște mai bine, începură să se muște cu furie mereu crescîndă, pînă ce, consumîndu-se treptat unul pe altul, ajunseră ambii la ultimul os... Algazy termină mai întii...

EPILOG

A doua zi, la poalele muntelui, trecătorii putură vedea într-un șanț, aruncate de ploaie, un grătar cu sîrmă ghimpată și un mirositor plisc de lemn... Autoritățile fură anunțate, dar mai înainte ca ele să fi sosit la fața locului, una din soțiile lui Algazy, care avea formă de mătură, apără pe neașteptate și... dînd de două-trei ori, în dreapta și în stînga, mătură tot ce găsi, la gunoi...

DUPĂ FURTUNĂ

Ploaia încetase și ultimele rămășițe de nouri se împrăștiaseră cu totul... Cu vestmintele ude și părul în dezordine, rățăcea în întunericul nopții, căutînd un locaș de adăpost...

Ajunse, fără să știe, lângă cripta învechită și roasă de vremuri a mînăstirii, de care, apropiindu-se mai cu atenție, o mirosi și o linse de vreo 56 ori în șir, fără să obțină nici un rezultat.

Contrariat, își scoase atunci spada și năvăli în curtea mînăstirii... Fu însă repede înduioșat de privirea blîndă a unei găini ce îi ieșise întru întîmpinare și care, cu un gest timid, dar plin de caritate creștină, îl pofti să aștepte cîteva momente în cancelarie... Calmat puțin cîte puțin, apoi emoționat pînă la lacrimi și cuprins de fiorii pocăinței, renunță el pentru totdeauna la orice planuri de răzbunare și, după ce sărută găina pe frunte și o puse la păstrare în loc sigur, se apucă de mătură toate chiliile și le frecă scîndurile cu moloz.

După aceea își numără gologanii și se sui într-un copac spre a aștepta sosirea dimineții. „Ce splendoare! Ce

măreție!“ exclama el în extaz în fața naturii, tușind uneori semnificativ și sărind din cracă în cracă, în vreme ce, pe sub ascuns, avea grijă să dea regulat drumul în văzduh unor muște cărora le introducea sub coadă lungi fișii de hîrtie velină...

Fericirea nu-i fu însă de lungă durată... Trei drumeți, cari la început i se dădură drept prieteni și care în cele din urmă pretextară sosirea lor acolo ca fiind trimiși din partea Fiscului, se apucară să-i facă tot felul de mi-zerii, începînd prin a-i contesta mai întîi însuși dreptul de a sta urcat în copac...

Pentru a se arăta însă binecrescuți și a nu uza direct de rigorile ce legea le puna lor la îndemîină, încercară atunci prin tot felul de mijloace piezișe să îl silească a părăsi copacul... mai întîi prin promisiunea de a-i face regulat spălături stomacale, oferindu-i în cele din urmă saci cu chirie, aforisme și rumegătură de lemn.

El rămase însă indiferent și rece la toate aceste ademineri, mulțumindu-se să scoată pur și simplu actul său de paupertate, pe care întîmplarea făcuse să îl aibă în acea zi la sine și care, printre alte scutiri și avantagii, îi conferea dreptul de a sta pe vine deasupra crengii unui copac, în mod absolut gratuit și oricît timp ar fi voit...

Totuși, pentru a arăta că nu le poartă ranchiună și ca să le dea în același timp o lecție fină, de tact și urbanitate, se dete jos, își scoase spada și intră de bunăvoie în lacul mocirlos și infect din vecinătate, unde înotă iepurește timp de aproape o oră; după care comisiunea fiscală, umilită și rușinată, o rupse pe loc la fugă, răspîndind pre-

tutindeni, prin sate și orașe, prin munți și prin câmpii, un miros pestilențial fiscal.

El însuși, îndurerat și decepționat de pe urma atîtor încercări rele prin care trecuse, își numără gologanii și se sui din nou în copac, de unde de astă dată se găinăță asupra întregului teren, zîbind cu perversitate...

După aceea, regretînd sincer ceea ce făcuse, dar totuși cu mult profitat moralmente, se dete jos, se scutură cu un centimetru și intonînd cîntecul libertății vîri găina sub gheroc și dispăru cu ea în întuneric...

Se crede că ar fi apucat drumul spre orașul său natal, unde, sătul de burlăcie, s-ar fi hotărît ca împreună cu dînsa să întemeieze un cămin și să devină folositor semenilor săi, învățîndu-i arta moșitului.

FUCHSIADA

Poem eroico-erotic și muzical, în proză

I

Fuchs nu a fost făcut chiar de mama sa... La început, cînd a luat ființă, nu a fost nici văzut, ci a fost numai auzit, căci Fuchs cînd a luat naștere a preferat să iasă prin una din urechile bunicei sale, mama sa neavînd de loc ureche muzicală...

După aceea Fuchs se duse direct la Conservator... Aci luă forma de acord perfect și după ce, din modestie de artist, stătu mai întîi trei ani ascuns în fundul unui pian, fără să îl știe nimeni, ieși la suprafață și în cîteva minute termină de studiat armonia și contrapunctul și absolvi cursul de piano... Apoi se dete jos, dar, în contra tuturor așteptărilor sale, constată cu regret că două din sunetele ce îl compuneau, alterîndu-se prin trecere de timp, degeneraseră: unul, în o pereche de mustăți cu ochelari după ureche, iar altul, în o umbrelă — cari împreună cu un sol diez ce îi mai rămase, dădură lui Fuchs forma precisă, alegorică și definitivă...

Mai tîrziu, la pubertate — zice-se — îi mai creșcu lui Fuchs și un fel de organe genitale cari erau numai o tînără

și exuberantă frunză de viță, căci era din firea lui afară din cale de rușinos și nu ar fi permis, în ruptul capului, decît cel mult o frunză sau o floare...

Această frunză îi mai servește și ca hrană cotidiană — se crede. Artistul o absoarbe în fiecare seară înainte de culcare, apoi intră liniștit în fundul umbrelei sale și, după ce se încuie bine cu două chei muzicale, adoarme dus pe portative și legănat pe aripi de armonii angelice, acaparată de visuri auzite pînă a doua zi, cînd — rușinos cum este — nu iese din umbrelă pînă nu i-a crescut altă frunză în loc.

II

Într-una din zile, Fuchs, dîndu-și umbrela la reparat, fu silit să-și petreacă noaptea sub cerul liber.

Farmecul misterios al nopții, cu armoniile sale, cu acele șoapte, pare-că venite din altă lume, cari dau visarea și melancolia, îl impresionară pe Fuchs într-atîta încît — în extaz — după ce pedală trei ore la piano, fără însă a cînta, de teamă a nu turbura liniștea nopții, ajunse, grație acestui mijloc bizar de locomoțiune, pînă în un cartier întunecos, înspre care, fără voia lui, o putere tainică îl atrăgea — gurile rele spun că în chiar acea stradă celebră pe care bunul împărat Traian, după consiliul tatălui său Nerva, a indicat-o naivului păstor Bucur să o așeze cea dintîi, cînd a întemeiat orașul ce îi poartă numele...

Deodată mai multe slujitoare terestre ale Venerei, servitoare umile la altarul amorului, îmbrăcate în alb-

străveziu, cu buzele încarminate și ochii umbriți, înconjurată pe Fuchs din toate părțile. Era o superbă noapte de vară. Împrejur, cîntece și veselie, șoapte dulci și armonie... Vestalele plăcerii îl primiră pe artist cu flori, cu șervete artistic brodate și cu interesante ibrice și lighene antice de bronz pline cu apă aromatizată. Toate strigau, care mai de care: „Dragă Fuchs, dă-mi dragostea ta imaterială!“ „O, Fuchs, tu ești singurul care știi să ne iubești curat!“; iar parcă mînate de unul și același gînd terminară în cor: „Dragă Fuchs, cîntă o sonată!“...

Fuchs, din modestie, se strecură în pian. În zadar fură orice eforturi de a-l face să apară. Artistul consimți abia să lase să i se tragă afară numai mîinile și execută în chip magistral ca o duzină de concerte, fantezii, etude și sonate, iar apoi trei ore în șir făcu game și felurite exerciții de „legato“, de „stacato“ și „Schule der Geläufigkeit“...

Cum însă chiar zeița Venus, însăși Venera născută din spuma albă a mării, fu fermecată — poate mai ales de studiile de „legato“, ale căror sonorități eterice ajunseseră pînă și la dînsa în Olymp, turburată în liniștea ei de Zeie, ea, care nu mai fusese a nimănui de la Vulcan și Adonis — păcătui acum cu gîndul și, învinsă de patimă, nemaiputînd rezista tentației la audierea lui Fuchs, se hotărî să îl aibă la dînsa o noapte...

În acest scop trimise mai întîi pe Cupidon de îi săgetă inima; pe vîrful săgeții fiind pus un bilețel prin care era invitat în Olymp.

III

La ora fixată, „Cele trei grații“ apărură...

Ele luară pe Fuchs și-l purtară ușor pe brațe moi și voluptoase, pînă la capătul unei scări de mătasă, făcută din portative, scară ce fusese agățată de balconul Olympului, unde Venera îl aștepta...

Întîmplarea făcu însă ca Vulcan-Ephaistos să prindă de veste și, gelos, o ploaie puternică făcu el să se dezlănțuie atunci, ca răzbunare, prin mijlocirea lui Zeus...

Fuchs, deși cu umbrela la reparat, nu se dădu însă învins, știind să umble foarte ușor cu portativele și, ajutat de aripele puternice ale inspirației lui de compozitor, el se înalță tot mai sus, bravînd elementele naturii. În sfîrșit, ajunse plouat în Olymp. Aphrodita îl primi ca pe un erou. Ea îl îmbrățișă, îl sărută cu patimă și apoi îl trimise la o uscătorie de prune sistematică.

Fuchs fu introdus noaptea în alcov. Împrejur, numai cîntece și flori. Grațiile și celelalte slujitoare Olimpiane ale Venerii, dansînd înaintea lui, îl acoperiră cu flori și-l stropiră cu mireisme îmbătătoare, pe cînd în depărtare nenumărați amorași nevăzuți, sub bagheta măiastră a lui Orpheu, intonau cîntece de slavă iubirii...

Peste puțin, „cele nouă muze“ apărură. Prin glasul melodios al Euterpei grăiră ele astfel lui Fuchs de întîmpinare:

— Fii binevenit, o, muritor ales, tu, care prin arta-ți divină apropii pe oameni de zei! Venus te așteaptă! Facă Jupiter ca arta și amorul tău să fie demne de Zeița — stăpîna noastră — și facă el ca o nouă și superioară se-

minție să zămislească din iubirea ce vă unește, seminție care va să populeze de acum nu numai pământul, ce nu e în stare să aspire decît la Olymp, ci și Olympul — ca și pământul — supus, vai, decadenței!!...

Ziseră, și corurile de amorași nevăzuți intonară iarăși slavă iubirii, iar aiezii Olympului, instrumentîndu-și lyrele, preamăriră în versuri momentul nemuritor.

Dar nu trecu mult, și totul reintră în tăcere... Împrejur nu mai era nimeni... O semiobscuritate albăstruie se făcu în alcov. Venus era goală. Albă, cu mîinile după cap împreunate sub păru-i de aur despletit, cu un gest de delicioasă abandonare și de supremă voluptate, își întinse superbu-i corp de lapte pe patul de perne moi și de flori. În aer, căldură și arome ațîțitoare. Fuchs, de rușine și de teamă, ar fi vrut să intre undeva într-o crăpătură. Cum însă așa ceva nu există în Olymp, se văzu nevoit să-și facă singur curaj.

Parcă ar fi vrut să alerge întîi puțin prin cameră, dar Aphrodita, cu mîna ei fină, cu degetele de trandafiri parfumați, îl scoase din încurcătură... Ea îl culese ușor de jos, îl mîngîie, îl ridică de două-trei ori pînă în tavan și, privindu-l lung, îl sărută o dată cu patimă. Apoi îl mai mîngîie, îl mai sărută de o mie de ori și îl așeză ușor între sîni...

Fuchs începu să tremure de bucurie, și de teamă ar fi voit să sară jos undeva ca un purece. Cum însă acei sîni calzi și parfumați îl amețise și îl zăpăcise, începu să alerge ca un mormoloc ieșit din minți în toate părțile, circulînd în zig-zag pe corpul Zeiței, iute și nervos, tre-

cînd nebun peste vîrfurile roze ale sînilor, peste șoldurile mătăsoase, strecurîndu-se printre pulpele-i rotunde și arzătoare...

Fuchs nu mai era de recunoscut. Ochelarii lui aruncau acum luciri perverse, mustățile îi deveniră lubrice și libidinoase. Trecu astfel o bună bucată de vreme, dar artistul nu știa, în definitiv, oarecum ce îi mai rămîne de făcut, și nici Zeița nu ar mai fi putut să aștepte mult.

Auzise el cîndva, undeva, că: „În dragoste, spre deosebire de muzică, totul sfîrșește printr-o uvertură“. Ei bine, Fuchs nu o găsea, nu... o auzea nicăieri...

Deodată îi veni o idee. Își zise că precum Uvertura, ca muzică, nu se poate raporta decît numai la ureche și cum urechea este cea mai nobilă Uvertură a corpului (din cele pe cari le cunoștea Fuchs) — organul muzicii divine și prin care el, apărînd pe lume, văzuse întîia oară lumina zilei — atunci bucuria supremă nu poate fi căutată decît în ureche...

Fuchs, acum înviorat, se reculese, se încordă și, de pe vîrfurile picioarelor Zeiței, cu o frenezie de nespus, se repezi printr-un „sforzando“ și pătrunse în găurica lobului urechii drepte a Zeiței, pe unde ea de obicei își introducea cerceii, dispărînd înăuntru cu totul.

Din nou corurile de amorași nevăzuți și de muze intonară în depărtare cîntece de slavă iubirii și din nou aezii Olympului inspirați înstrunindu-și lyrele preamăririi în versuri momentul nemuritor...

Dar după aproape o oră de ședere, în care timp își verifică frunza de viță și schițase o romanță pentru piano,

Fuchs apăru în sfârșit pe lobulul urechii, îmbrăcat în frac și cravată albă, satisfăcut și radios, mulțumind și complimentînd în dreapta și în stînga mulțimea care îl așteptase înfrigurată, întocmai cum știa să facă pe pămînt cînd da cite un concert de gală. El înaintă și oferî grațios Venerei romanța dedicată.

Dar cu surprindere și amărăciune constată artistul că nici un aplauz nu sosea de nicăieri. În adevăr, toți locatarii Olympului se priveau nedumeriți. Zeița, întîi mirată, apoi contrariată și grav ofensată, văzînd că Fuchs își considera misiunea sa ca definitiv terminată — ea, care nu primise vreodată nici de la Zei un asemenea afront — se sculă brusc în picioare și, roșie ca floarea macului, înciudată, scutură o dată capul cu grație, dar cu putere, făcînd pe Fuchs să cadă la pămînt.

Deodată, ca la un semn nevăzut, tot Olympul fu în picioare... O ploaie de strigăte și amenințări din toate părțile. Toți turbau de ofensa adusă Olympului de către un muritor nedibaci... O mîină viguroasă din ordinul lui Apollon și Marte îi smulse lui Fuchs frunza de viță, anexîndu-i în loc obiectele la cari avea dreptul. Ordin sever fu dat ca pe viitor frunza să nu fie acordată decît numai la statui... iar o mîină grațioasă, însăși mîina de trandafiri a Zeiței, îl luă pe artist ușor de o ureche și, cu un gest nobil, dar energetic, îl azvîrli în Haos.

IV

O ploaie de strigăte și amenințări. O ploaie de disonanțe de acorduri răsturnate și nerezolvate, de cadențe evitate,

de false relațiuni, de triluri și mai ales de pauze cădea din toate părțile asupra artistului izgonit. O grindină de dieji și de becarî ascuțiți îl lovea neconținut în spinare, o pauză mai lungă îi sfărîmă ochelarii... Alți zei mai răutăcioși aruncară asupra lui cu tibii, cu harpe eoliene, cu lire și cu cimbale, și culmea răzbunării cu „Acteon“, cu „Polyeucte“ și cu „Simfonia III-a“ a lui Enescu, a căror muzică înspîrată venea, de astă dată în adevăr, chiar din Olymp.

În sfîrșit, soarta lui Fuchs era hotărîtă. El avea să rătăcească mai întîi în Haos cu o iuțeală nemaipomenită, în circuituri de cîte cinci minute în jurul planetei Venus, după aceea, pentru a expia pe deplin afrontul adus Zeiței, avea să fie exilat de unul singur pe planeta nelocuită, cu obligațiunea de a lăsa numai din el și prin el însuși, acolo, progenitura, acea superioară seminție de artiști, care ar fi trebuit să iasă în Olymp din amorul lui cu Venus.

Fuchs începuse tocmai săvîrșirea osîndeii, cînd Pallas-Athena, îndurătoare, interveni (pe neașteptate) pentru dînsul...

I se admise să cadă tot pe pămînt, însă cu o singură condițiune: este în adevăr acolo atîta progenitură inutilă, artistică și neartistică, încît nu mai era deloc nevoie de a se mai crea alta... I se impuse însă lui Fuchs obligația de a distruge snobismul și lașitatea cugetării în artă de pe me-leagurile pămîntene.

Pus, astfel, în o teribilă dilemă, după o lungă și matură chibzuință, găsi artistul că această din urmă condițiune ar fi cu mult mai greu de îndeplinit decît chiar aceea de a face progenitură pe planeta Venus...

O deciziune eroică luă atunci eroul în rătăcirea lui prin Haos. Declară că primește favoarea Athenei cu condițiunea ce i se impuse; însă, cînd simți că este aproape de pămînt, făcu ce făcu și, urnindu-se puțin spre dreapta, căzu tot în acel cartier, puțin cam suspect, de unde plecase, și care îl atrăgea îndeosebi.

Știindu-se acuma bine pregătit, ar fi vrut să învețe și să pună în practică aci ceea ce nu știuse pînă atunci, pentru ca apoi, pe deplin inițiat, să ceară audiență Venerei și să încerce să se reabiliteze cum va ști mai bine pentru tot ceea ce lăsase de dorit. În chipul acesta, își zicea el, se va face cu puțință creațiunea noii seminții de supraoameni, și astfel va fi dispensat de a mai îndeplini pe pămînt imposibila corvoadă ce i se impune.

Dar slujitoarele plăcerii, cari îl primiră rîzînd, aflînd de intențiile cu cari acum venise, îl înconjurară toate din toate părțile, îl opriră brusc de a mai înainta și contrariate, mîhnite, agitînd în aer brațele în semn de protestare, îl excomunicară din cartier, exclamînd cu toate:

—Vai ție, Fuchs, te-am pierdut și nu te mai recunoaștem, căci tu erai altădată singurul care de la epoca lui Platon mai știai să iubești curat... Cu ce gînd vîi și pășești acum printre noi! Vai nouă de acum fără estetica sonatelor tale, vai ție fără inspirația din amorul nostru înalt! Rușine aceleia care, deși stăpîna noastră, a Olympului și a lumii, nu a știut să te înțeleagă și, refuzîndu-ți iubirea și arta, te-a făcut să cazi atît de sus!... Fugi, Fuchs, căci nedemn ești acum de noi!

Fugi, Fuchs, satir murdar! Să nu respecti tu cel mai nobil organ, urechea?! Fugi, Fuchs, căci compromiți cartierul.

Fugi, Fuchs, și zeii să te protegă!

Excomunicat și sub temerea vreunei eventuale descărcări a supărării lor lichide, Fuchs se așază în grabă la piano și, pedalînd energic și neîntrerupt, ajunse în sfîrșit la căminul său liniștit, cu moralul deprimat, deconcertat, scîrbit de oameni ca și de zei, de amor ca și de Muze...

Alergă de își scoase umbrela de la reparat și, luînd și pianul cu sine, dispărură pentru totdeauna în mijlocul naturii mărețe și nemărginite...

De acolo muzica sa radiază cu egală putere în toate direcțiunile, făcînd astfel să se îplinească în parte cuvîntul Destinului recunoscător, care-i hărăzi ca prin gamele, concertele și etudele sale de staccato, să ducă departe acel cuvînt, și grație lor, prin forța educației, să facă să apară cu timpul pe această planetă o rasă mai bună și superioară de oameni, spre gloria sa, a pianului și a Eternității...

PUȚINĂ METAFIZICĂ ȘI ASTRONOMIE

La început — ziseră toți comesenii laolaltă — nu este adevărat că: „Cuvîntul a fost la Dumnezeu și că D-zeu a fost cuvîntul“. La început — afirmară ei cu tărie — mai înainte de a fi fost orice „cuvînt“ a fost „alfabetul surdomut“, căci nu este probabil ca materia cosmică, astrele să fi învățat chiar de la început a grăi ceva; că e prea posibil ca ele să nu fi fost în stare, la început, nici măcar să se ceară afară, și nici chiar să zică „papă“ sau „mamă“. Asemenea, este foarte probabil — ziseră mai departe comesenii — că corpii cerești s-au format nici din dăruirea lui D-zeu, nici din pofta lor proprie de a se învîrți și a se face numai pentru atîta lucru din nimic ceva, apoi din gazele solide; ci e prea posibil ca ele să nu fi fost nici create, nici necreate: copii ai nimănui, ieșiți din calcule reușite sau greșite și, cu chiu, cu vai, în rate și hrăniți insuficient la institutul „Maternitatea cerească“ cu lapte contrafăcut cu apă gazoasă de lăptărelele Căii-lactee.

Că admitînd că ele se învîrtesc numai din propriul lor gust, apoi e greu de presupus că fac aceasta în mod

cu totul dezinteresat, fără nici o intenție cât de mică de procopseală. Parcă ar fi chiar puțin comic să te învîrtești în veci de veci gratuit și numai pentru a te vedea alții...

— Cum, interese meschine, egoiste la corpii cerești? protestă plebea ideologică, naivă, care aștepta rezultatul afară, în curte.

Și totuși ei aveau și nu dreptate să se teamă astfel...

În adevăr, cine a putut mai întâi obliga materia și forța cosmică să fie ceva, cînd ele însele, la rîndul lor, desființindu-se, dîndu-și demisia, ar putea oricînd obliga pe acel „cine“ să nu fie „nimic“?!...

Și iarăși, cine din noi se mai poate plînge că forța primordială, cauza cauzelor, nu poate fi niciodată atinsă, descoperită, cînd toți se căznesc să apuce de la început, dinapoi, și nimeni nu s-a încercat să o învâluie, pentru clipa de față, să o prindă măcar o dată pe flanc?

Și care e rostul să îți morțiș să descoperi vreo cauză, și încă numai una singură și cea dintîi, cînd toate cauzele, din nenorocire, sînt și efecte și dau din ele efecte îndrăcit de multiple și de încîlcite.

Deci la ce bun să vrei numai o singură cauză, o forță inițială care vrem (trebuie) să fie și generatoare, cînd ea însăși ține cu atîta încăpăținare să dea din ea numai multiplicitate; are setea mulțimilor, a încîlcelei și a contradicției; îi trebuie multe milioane de oameni, de muște, de bureți, de jivine, de astre, și aceasta încă cu prețul suferințelor lor. Îi trebuie și „peștele-cufăr“, și „peștele-fierăstrău“ și are setea numărului, a distanțelor și iuțelilor mari, fără rost și necesitate...

(Urmează o variantă a finalului schiței :)

Și oare merită osteneală să ții să descoperi numai o singură cauză și cea dintâi, când ea însăși ține cu atîta îndărătnicie să dea din ea numai multiplicitate, încilceală și contradicție? Are setea mulțimilor și a distanțelor mari, fără rost și necesitate.

CRONICARI

Fabulă

*Cică niște cronicari
 Duceau lipsă de șalvari.
 Și-au rugat pe Rapaport
 Să le dea un pașaport.
 Rapaport cel drăgălaș
 Juca un carambolaj,
 Nesciind că-Aristotel
 Nu văzuse ostropel.
 „Galileu! O, Galileu!
 Strigă el atunci mereu —
 Nu mai trage de urechi
 Ale tale ghete vechi.“
 Galileu scoate-o sinteză
 Din redingota franceză,
 Și exclamă: „Sarafoff,
 Servește-te de cartof!“*

MORALĂ

Pelicanul sau babița.

ÎNSEMNĂRI — CIORNE RĂZLEȚE

În lume răul e activ, binele e pasiv. Natura însă a dat omului putința să aleagă binele de rău și să (*un cuvînt indescifrabil*) binele de rău (*un cuvînt indescifrabil*) puterea binelui — Nu știm ce în viața (*ultimele două vocabule șterse*) după moarte dar e sigur că lumea noastră nu poate fi ultimul cuvînt al creațiunii, e deci o stare de tranziție. E o stare prin care se încearcă credința noastră în puterea acestui bine. Cînd are această putere e cel mai cîștigat căci — — — În lumea viitoare binele poate fi activ, iar răul pasiv.

Pe aceeași foaie, într-un colț liber:

Te rog să mă ierți că n-am putut veni joi. Sunt împrejurări familiare grave (*două cuvinte indescifrabile*) că pentru moment sunt silit să întrerup lecțiile.

Te voi anunța la timp.

(Lecțiile de contrapunct, probabil.)

Pe verso:

Atribuind și răul aceluiași D-zeu căruia îi atribuim și binele (,) nu facem decît să compromitem și să slăbim încrederea noastră în puterea binelui.

The image shows a page of handwritten text on a grid background, tilted at an angle. The text is written in a cursive script and is mostly illegible due to the high contrast and the grid pattern. The page is numbered '49' at the top. The text appears to be a single paragraph or a list of items, but the specific words are difficult to discern. The grid consists of small, dark squares on a lighter background.

Pagină manuscris

Urmuz, ultimul portret realizat în timpul vieții, de Marcel Iancu (1921)

Nimeni nu e sigur că ființa care ne-a dat binele ne-a dat și răul (;) însă toți atribuim și răul aceleiași ființe.

În josul aceleiași pagini:

Dezvolt:

- 1) Sentiment
- 2) calitățile poporului român
- 3) principiul unui D-zeu al binelui și unul al răului
- 4) suferințele femeilor și situația prostituatelor.

*

Ciorna — mult chinuită — a unei sentințe judecătorești. Pe verso:

Sunt cazuri cînd Dumnezeu nu te poate ajuta decît dîndu-ți mereu suferința. Acel care le recunoaște și știe să mulțumească pentru asta, acela rămîne creditor privilegiat al lui Dumnezeu.

Sunt unele rele cari nu sunt de cît forme ale binelui și sunt încă și mai multe bunuri cari nu sunt de cît forme ale răului.

Personalitatea nu e rezultatul vreunor anume virtuți ascunse sufletești. S-ar părea că e mai mult gradul de concentrare diferit și de densitate pe care fluxul vital universal împrăștiat la întimplare, l-a căpătat oprindu-se în fiecare din indivizi — și această densitate nu implică o concentrare de virtuți. Personalitatea coexistă alături de virtuți fără să le creeze ea — și coexistă tot așa de bine alături

de lipsa de virtuți. Ba încă sunt mai mulți oameni săraci cu duhul, cari au fermă conștiința personalității lor, de cât oameni de ispravă.

*

Filă răzleață dintr-un caiet de Cugetări:

578) Pînă cînd acești oameni, cari-și zic buni și nobili, vor continua cu pasivitatea lor față de prostia și răutatea pe care — de silă să nu se murdărească, — se feresc să o asvirle cu piciorul?!... (Oare) dacă ai știut să ocolești și să-ți astupi nasul, înseamnă că murdăria nu poate continua să crească și să miroasă mai rău?!... Și atunci numai energia de a avea silă și inteligența de-a ști să ocolești vor fi de ajuns să facă ca răutatea și prostia să devină mai puțin active decît sunt, iar bunătatea și înțelepciunea mai puțin pasive?!...

579) În zadar se tot încearcă unii să tot măsoare cu unitatea de măsură a cunoștinței și gîndirei drumul către prima cauză a lucrurilor, să afle ultimul adevăr, cum se spune. Chestiunea de-a ști dacă ipoteza așa zisei existențe sau neexistențe a unui D-zeu este conformă cu adevărul, este un non-sens. Divinitatea există pentru cine crede în ea și atîta e de ajuns pentru a nu ne mai încerca să verificăm prin logica și raționamentul nostru existența ei undeva. Credința formează în sufletul omenesc un substrat aparte și cel mai fundamental. Ea e de o esență superioară gîn-

direi cu purul ei adevăr și planează d-asupra convingerilor, căci nici de examenul lor nu are nevoie pentru a exista. Voința însăși își (*finele paginei*).

*

Revolverului, aproape de sinucidere: (Iulie 1914)

Suveran al lumii, trebuie să mă închin ție, căci fără un creier care s-o ceară, Divinitatea nu mai poate avea rost; iar tu ești cel care poți dispune cum vrei de acel creier!... Tu ești deci Zeul cel mai puternic!...